

Het was elk jaar hetzelfde liedje. Hijgend joeg PSV achter de grootmachten Ajax en Feyenoord aan, maar het kwam geen puntje dichterbij. Zelfs de aankoop van doelman Jan van Beveren en die van de gebroeders Van de Kerkhof kon dat niet verhelpen: het was Ajax en Feyenoord 1 en 2 (of 2 en 1), PSV hooguit op plek 3. Pas toen die ene lange slungel uit Degerfors in Zweden arriveerde, veranderde alles. Ralf Edström was de sleutel die in Eindhoven op elke deur paste.

Ralf Edström woont tegenwoordig in Västra Frölunda, een voorstadje van Göteborg, waar ongeveer 13.000 mensen een plek vinden. Het is er bedrijvig, er wordt veel aan de weg gewerkt en sommige wegen zijn afgezet en omgeleid, reden waarom het nog geen sinecure is het straatje waarin Ralf Edström woont te vinden. De huizen liggen tegen een bosrand. Ze zijn vierkant, van hout en groen van kleur. Aan de linkerkant twee woonlagen met een schuurtje ervoor, rechts alleen begane grond. Edström woont op de begane grond van een van de woningen ter linkerkant. Net voordat ik de deurbel wil indrukken, doet hij open. Hij heeft me zien aankomen. Een ferme hand komt me tegemoet. De eigenaar ervan toont een brede lach: ik ben welkom.

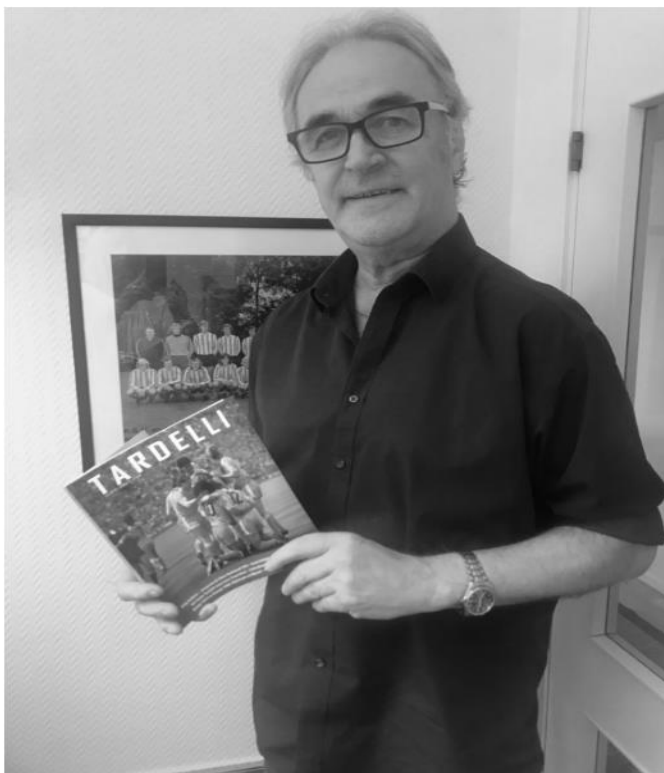
Ik ben op doorreis naar Finland, en kon de drang om een van de beste spelers op de Nederlandse velden in de jaren zeventig te interviewen niet weerstaan. Edström spreekt zacht maar, zoveel jaren nadat hij het Nederlandse taalgebied verliet, nog opmerkelijk goed Nederlands. Het is het resultaat van vier seizoenen voetbal in de Eredivisie, in een competitie waarin vrijwel uitsluitend Nederlanders uitkwamen en die taal dus ook de voertaal was, zo anders dan tegenwoordig noodgedwongen vaak het geval is. En natuurlijk pasten Scandinaviërs zich altijd gemakkelijk aan. Wie het Zweeds intensief beluistert, hoort opvallende overeenkomsten. Veel woorden zijn herkenbaar.

Praten gaat bij Ralf Edström tegenwoordig beter dan bewegen. Lopen lukt wel, zij het niet altijd even soepel. Maar gaan zitten en opstaan, dat valt niet mee. Wanneer Ralf zich in zijn stoel wil laten zakken, moet hij eerst zijn benen aan weerszijden van een voetenbankje zetten, en dan valt hij langzaam achterover. Vervolgens gaan de benen languit op het bankje, vooral om de rug te ontzien. Overeind komen is ook een hele klus. Ook daar gaat wat voorbereiding aan vooraf, een min of meer ritmisch voor- en achterover hellend lichaam om vanuit de beweging omhoog te komen. En als hij eenmaal loopt, gaat

het voorzichtig. Veel te verbeteren is er niet, de knie is bijvoorbeeld een jaar geleden al vervangen: meer plastic dan plastic bestaat niet. De Zweedse spits is niet ongehavend uit de strijd in de zestienmetergebieden gekomen. Maar de vriendelijke indruk die hij tijdens zijn actieve loopbaan al maakte en de toegankelijkheid zijn er niet minder om.

Vier jaar voetbal in de spits van de topclub PSV, 55 goals. Het zijn niet eens heel opmerkelijke cijfers, maar de waarde van Edström ging ver boven alleen doelpunten maken uit. Met Ralf Edström begon de victorie bij PSV. Jaren aaneen probeerde de Eindhovense formatie aan te klampen bij de topteams uit de Randstad. Zonder succes, steeds weer bleef de grote afstand in tact. Ondanks Jan van Beveren, ondanks Willy van der Kuijlen (die in het begin van jaren zeventig zijn vorm totaal leek te zijn verloren), ondanks de toevoeging van de dynamiek en de agressie van de gebroeders Van de Kerkhof. Er ontbrak iets: een aanspeelpunt, een afmaker, een alles-in-een-spits. Een aanvaller die muren kon doorbreken, maar evengoed soepel kon meecombineren in het dynamische aanvalsspel dat Kees Rijvers predikte. De trainer, bij PSV sinds 1972 en voldoende gepokt en gemazeld om snel te concluderen dat aansluiten bij de absolute top een moeizaam proces dreigde te worden, vond de oplossing bij Atvidabergs.

In Zweden dus, bij de ploeg die daar verrassend kampioen geworden was. Daar liep een knaap, een slungel van een vent, bijna twee meter groot, die veel meer kon dan op het eerste gezicht leek. Die ook al wel voor de Zweedse nationale ploeg had gespeeld, maar internationaal toch nog onder de radar was gebleven. Bij PSV arriveerde hij niet met een privéjet: 'PSV had mij gezien in Norrköping, toen ze eigenlijk voor Björn Nordqvist kwamen. Die is meteen gegaan, ik een jaar later. Ik moest eerst in militaire dienst. Het is ongelooflijk, maar ik ging met de auto van Zweden naar Eindhoven. Direct na mijn laatste wedstrijd met Atvidabergs. Mijn toenmalige vriendin Ingela, later mijn vrouw, was mee. En mijn schoonouders. We reden een hele nacht door. Bij Hamburg kregen we nog een leuke band. Wat een toestand! We kwamen in Eindhoven aan, en ik moest meteen een wedstrijd meespelen om de Intertoto Cup. Het was tegen MSV Duisburg, ik weet het nog goed. Ik was doodmoe, kreeg het ene been bijna niet voor het andere. Vervolgens moest ik van assistent-trainer Henk de Jonge nog een coopertest lopen, je weet wel: twaalf minuten en dan zoveel mogelijk meters afleggen.

Ik logeerde, net als andere Zweden zoals Björn Nordqvist en later Peter Dahlgvist, in het Parkhotel. De eigenaar sprak Zweeds, dat was een groot voordeel. En van daaruit gingen we op zoek naar een flatje. Het eerste jaar hebben we de beker gewonnen, 6-0 tegen NAC. Ik maakte de vierde goal. Willy maakte er drie.' Willy is Willy van der Kuijlen, de verbleekte topschutter die de entree van Edström als kapstok zou gebruiken voor een opmerkelijke revival. Ralf heeft de tweebenige ster die geen ster wilde zijn, hoog zitten: 'Die ene goal tegen NAC, dat prachtige schot over de keeper van grote afstand, vergeet ik nooit. Wat een gevoel had hij in zijn voeten. Het was een mooie ploeg om in te spelen. Bij PSV voelde ik me meteen thuis. Dat

dankte ik voor een groot deel aan Nordqvist, die me overal wegwijs maakte en me de eerste beginselen van de taal leerde. Ik geloof dat het eerste woord dat ik leerde 'godverdomme' was. Dat is voetbalhumor. Voor een jonge voetballer die in een totaal andere omgeving komt, is begeleiding ontzettend belangrijk. Björn gaf mij die.'

Rugnummer 4 kreeg hij bij de Eindhovenaren, een vreemd nummer voor een spits. Maar zo ging dat bij Kees Rijvers: geen vedetten, nummers op alfabetische volgorde. En als er spelers wegvielen en een ander kwam in de plaats, nam die het nummer over. Deijkers had 2, Van den Dungen 3. Toen de laatste verdween, kwam Peter Dahlgvist. Die kwam in het alfabet wel vóór Deijkers, maar kreeg Van den Dungen's nummer. De broers Van de Kerkhof hadden 7 (René) en 8 (Willy), de verdedigers Van Kraaij en Krijgh 9 en 10. Van

der Kuijlen 11, Lubse 12. In Europa moest je met 1 tot en met 11 spelen, en kregen Poortvliet en Lubse de vacante nummers 5 en 6.

Ralf Edström is nu 66 jaar. Fysiek is de beste tijd wel voorbij. De gevechten in de zestien, maar er is meer: het beenlengteverschil, dat ellendige beenlengteverschil. Na een reusachtige groeispurt in de puberteit bleek het ene been twee centimeter langer dan het andere. Die scheefstand had gevolgen: slijtage. Dat begon bij de rug en zette zich voort in de gewrichten. Fysiotherapeuten kwamen eraan te pas, chiropractors, niets hielp definitief. Vrijwel nooit speelde hij in zijn PSV-tijd een wedstrijd op volle kracht. En dan toch zo'n enorme invloed op het spel dat de ploeg van de eeuwige uitdager opeens de leidende voetbalclub van Nederland werd. Sinds de komst van Edström veranderden de verhoudingen in het Nederlandse voetbal voorgoed. Sindsdien haalde niet Ajax, maar PSV de meeste landstitels: achttien om twintig. Feyenoord is weggevaagd: slechts vijf kampioenschappen in de laatste 46 seizoenen. Dat is natuurlijk niet allemaal aan hem te danken, maar met Edström kwam het succes. Hij kijkt er wat verlegen bij, lacht wat. Het is niet te ontkennen, maar waarom zou je er de nadruk op leggen?

Lichamelijk mag het dan soms moeizaam gaan, geestelijk is de adonis van de jaren zeventig ongebroken. Hij volgt het voetbal, vooral dat in de Scandinavische landen, op de voet: 'Ik ken elke speler, weet precies welke talenten er zijn. Graag zou ik weer iets voor PSV doen. Weet je, ik voel me na al die jaren nog altijd 110 procent PSV'er. Ik kan voor de club alles in kaart brengen, ze hoeven geen scouts te sturen. Ik spreek de talen en ken de weg.' En hij herinnert zich alles nog perfect, zoals die ene wedstrijd waarin hij zijn reputatie definitief vestigde. Op 8 september 1974, een jaar na zijn entree, klopte PSV Feyenoord met 3-2. Het was een bijzondere wedstrijd. Willem van Hanegem was bij Feyenoord slechts invaller, Willy van der Kuijlen kreeg een gele kaart. Een ander opvallend feit: niet Van der Kuijlen nam de beslissende strafschop halverwege de tweede helft, maar Edström. Het was zijn derde doelpunt: 3-2. Had PSV een jaar eerder bij de 1-1 in Amsterdam laten zien tegen Ajax op te kunnen, nu passeerde het ook Feyenoord.

Ralf Edström was een sensatie in Nederland, ook bij jonge Eindhovense vrouwen die zich rondom hem verdrongen als bijen rond een honingraat. Hij zag er met zijn halflange zwarte haar en opvallende bakkebaarden goed uit, was vriendelijk tegen iedereen maar

tegelijkertijd toch ook een beetje mysterieus: een jongen die benaderbaar was maar toch afstand hield. Dat prikkelde de fantasie. Op het veld gold hij als vrijwel onbespeelbaar. Geen voorstopper was tegen hem opgewassen. Tegen Johnny Dusbaba en Barry Hulshoff, het centrale duo van Ajax, scoorde Edström in september 1975 vier keer, het ene doelpunt nog mooier dan het andere. Een fantastische boogbal in de verre hoek, met zijn

**Edström scoorde vier keer tegen
Ajax: een fantastische boogbal met
rechts, een kopbal toen hij een uur
in de lucht had gehangen, een solo
langs vier spelers**

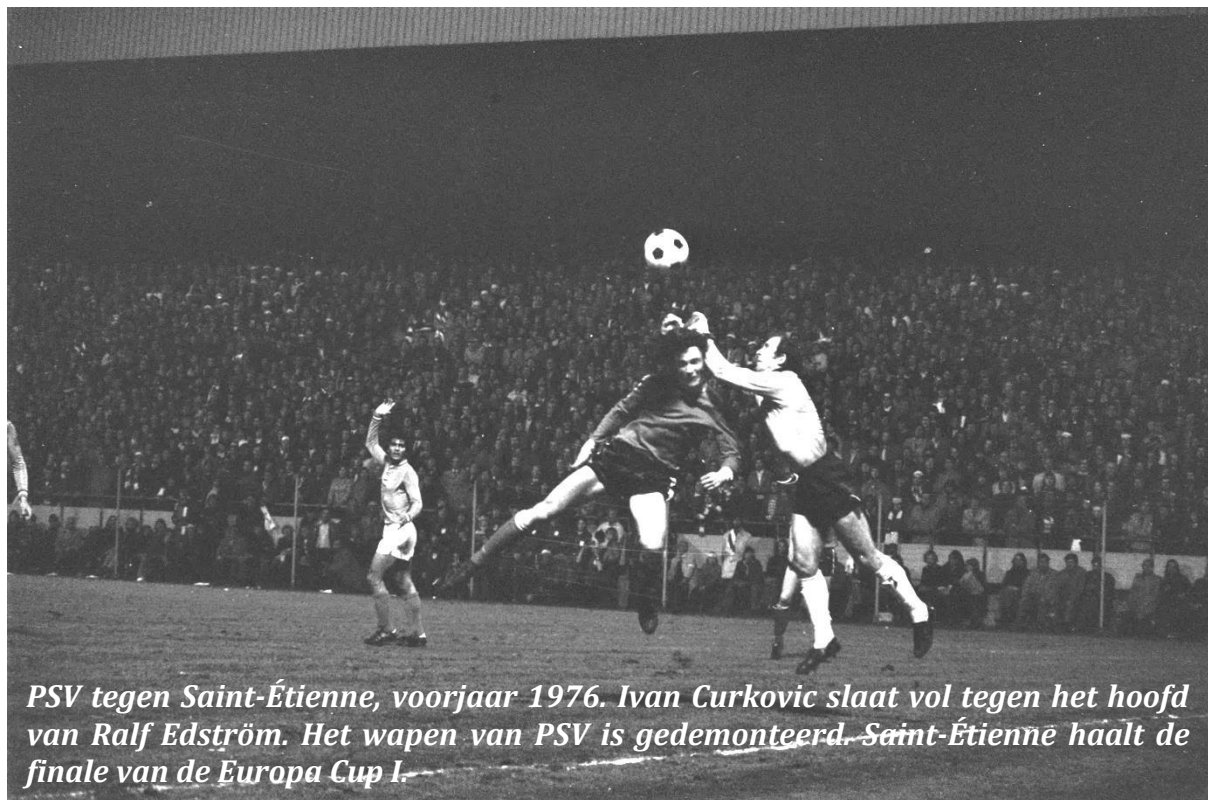
mindere rechterbeen geschoten nota bene. Een kopbal waarbij hij een uur in de lucht leek te hangen. Een grandioze solo langs vier man, afgesloten met een bekeken schuiver langs de graaiende handen van Piet Schrijvers: 'Mijn ouders waren over uit Zweden, dat was voor mij altijd een stimulans om nog iets

extra's te doen. Ik denk dat het mijn beste wedstrijd ooit was.'

Het werd 6-2 op die magische avond in het Philips Sportpark waar de Amsterdamse sterrenformatie van weleer van het kastje naar de muur werd gespeeld. Met behalve het kwartet goals van Edström een fabuleus solodoelpunt-inclusief-formidabele-lob-over-Schrijvers van Gerrie Deijkers, de speler die volgens Edström de meest ondergewaardeerde van heel PSV was. Die avond, waarop de machtsoverdracht in het Nederlandse voetbal tot stand kwam, werden heel wat frustraties van onder de rivieren door het afvoerputje gespoeld.

PSV ging het maken, PSV was op weg dé topclub van Nederland te worden en ook internationaal lagen de prijzen voor het grijpen. In het seizoen 1974/1975 strandden de Eindhovenaren nog op de drempel van de Europa Cup II-finale. Het Dynamo Kiev van Valerij Lobanovskij en Oleg Blochin was in de halve finale te sterk. Van finaletegenstander Ferencvaros had PSV waarschijnlijk wel gewonnen, maar je moest die eindstrijd wel eerst bereiken. Dat moest dan maar het jaar erop, toen de club op het hoogste Europese platform uitkwam, gebeuren. De weg voerde langs Linfield, Ruch Chorzov en Hajduk Split (een grandioze 3-0 thuiszege na uit 2-0 verloren te hebben) en bracht PSV in de halve finale tegen het Franse Saint-Étienne. Gelukkig, zo vonden de meeste spelers, wer-

den de grootmachten Real Madrid en Bayern München ontlopen. Saint-Étienne, dat hoefde geen onoverkomelijke horde zijn.

In Frankrijk werd 1-0 verloren, thuis moest de schade gerepareerd kunnen worden. De gebroeders Van de Kerkhof deden een boude voorspelling: 'We gaan thuis een uitslag neerzetten die op dit niveau hoogst ongebruikelijk is.' Dat gebeurde niet. Het bleef 0-0. Dat had veel te maken met de klap die de Joegoslavische doelman Ivan Curkovic – een keeper met een onberispelijke uitstraling, een accountant met keepershandschoenen – uitdeelde aan Ralf Edström, waardoor die groggy over het veld dwaalde. Het was opzettelijk, zegt Ralf: 'Ik kwam op een congres de voormalige UEFA-voorzitter Lennart Jo-

hansson tegen. Curkovic was inmiddels voorzitter van de Servische voetbalbond. Die twee stonden natuurlijk van tijd tot tijd met elkaar in contact. Curkovic had hem gevraagd zijn excuses aan me over te brengen. Hij had opdracht gekregen van zijn coach (Robert Herbin, red.) om me uit te schakelen. Het was nog een tijd dat je vaak kritiekloos deed wat je trainer je opdroeg. Curkovic had er veel spijt van, zo zei hij. Ik had er natuurlijk direct uit moeten gaan, wist helemaal niet meer waar ik was. Pas in de rust wisselde Rijvers me. Ik zei tegen Van Beveren: "Gelukkig dat we vandaag niet tegen Saint-Étienne spelen." Ik was het helemaal kwijt.'

**Jan van Beveren was fenomenaal,
maar Ronnie Hellström is voor mij
de allerbeste**

Ivan Curkovic was in die jaren een van de beste doelverdedigers op de Europese velden. PSV liep zich twee jaar achtereen stuk op de Joegoslafaaf. Ralf speelde zelf met twee

andere grootheden, Jan van Beveren en Ronnie Hellström. Wie van hen was de beste: 'Jan van Beveren was fenomenaal. Maar Ronnie is voor mij de allerbeste. Wat hij gepresteerd heeft, is ongelooflijk. Hij was de beste keeper op het WK 1974, en ook in 1978 fantastisch. Hij verrichtte de meest wonderlijke reddingen. Als je die wedstrijden terugkijkt, val je van de ene verbazing in de andere. Ja, zelfs tegen West-Duitsland toen we vier goals tegenkregen, was hij enorm goed. Dat was een prachtige wedstrijd, waarin we tot het laatst kansrijk waren. De beslissing viel pas in de laatste seconden door een penalty. Ronnie verrichtte de ene na de andere redding in dat duel.

Helaas hebben ze het in Zweden vaak over een blunder die hij als jonge doelman maakte op het WK 1970, tegen Italië. Heel jammer, maar dat is typisch voor Zweden. Met de ijs-hockeygoalie Tommy Salo gaat het niet anders. Zo vaak super gespeeld, maar ze praten over die ene fout tegen Wit-Rusland op de Olympische Spelen van 2002. Jan van Beveren was misschien wat beter in de lucht, hij kon de voorzetten overal vandaan plukken. Dat deed Ronnie wel iets minder, hij was natuurlijk ook minder groot. En als je goed keek, zag je dat Ronnie iets liever naar rechts dook dan naar links. Maar dat was iets voor de kenners, dat hadden weinig mensen in de gaten. Hellström was gewoon fantastisch. Maar Jan natuurlijk ook.'

Ronnie Hellström, Ralf Edström en Roland Sandberg vieren de 3-0 zege op Uruguay op het WK 1974. Ronnie heeft de nul, Ralf tweemaal gescoord.

Op het WK 1974 maakte ook Edström voor het eerst internationaal furore. Zweden hield het Nederlands elftal op 0-0, bereikte de tweede ronde en was onderdeel van misschien wel de beste wedstrijd van het toernooi, West-Duitsland-Zweden. Ralf scoorde ook in dat duel, met een machtige uithaal pardoos over Sepp Maier in het net. Zijn maatje in de aanval Roland Sandberg schoot ook raak. Geen toeval: 'Sandberg en ik hadden een geweldige verstandhouding. We wisselden ook veel van plaats. Hij voelde precies aan wat er moest gebeuren, was een heel slimme linksbuiten die bijvoorbeeld ook vrijwel nooit buitenspel liep. Dan bewoog hij even in de breedte om precies op het juiste moment te vertrekken. Bijvoorbeeld wanneer ik een bal doorkopte of wanneer er ruimte was voor een pass in de diepte. Niet te gretig, maar even geduld en dan op het goede moment lopen. Een geweldige samenwerking. Net zoals met Willy, ja. Dat liep ook zo soepel.

Toch stonden we als aanvallers tijdens dat WK erg onder druk. We hadden de laatste oefenwedstrijd tegen Zwitserland 0-0 gespeeld. Toen op het WK 0-0 tegen Bulgarije, 0-0 tegen Nederland en dan in de rust ook nog 0-0 tegen Uruguay. Toen heb ik na vijftien seconden in de tweede helft gescoord, en waren we los: 3-0. En naar de volgende ronde. Daarin speelden we de eerste wedstrijd tegen Polen heel goed, maar we misten een penalty. Verloren met 1-0.' Na het 4-2 verlies tegen het thuisland zat het WK erop.

Zo goed als op dat WK zou hij voor Zweden niet meer spelen. Zijn lichaam ging protesteren, en Edström verloor zijn plaats in de nationale ploeg. Voor het WK 1978 keerde hij terug, maar hij kon geen potten breken. Zweden ging er in de eerste ronde roemloos uit en het zou twaalf jaar duren alvorens het zich weer op een eindtoernooi meldde. Ralf beleefde in Argentinië een hachelijk moment toen hij tijdens een avondwandeling op eens werd klemgezet en door een 'man met een zonnebril' werd ondervraagd. Men had hem aangezien voor een verdachte persoon, maar Ralf kon aan de hand van zijn accreditatie aantonen dat hij een WK-voetballer was. 'En', zo vertelde hij Radio Sweden vele jaren later, 'ik hield mezelf maar voor dat ze tijdens het WK vast geen onschuldige voetballer wilden oppakken.'

Wat voegde Edström zélf nu daadwerkelijk aan PSV toe? Natuurlijk, hij was een geweldige spits. In tegenstelling tot wat men aanvankelijk dacht, zeker even goed met de voeten als met het hoofd: 'Mijn trainer bij Degerfors, de club waar ik begonnen ben, heeft ervoor gezorgd dat ikzelf ging beseffen dat ik goed kon voetballen. Hij zei tegen de me-

despelers: speel hem niet altijd door de lucht aan, zoek hem op zijn linkerbeen. En hij zette me achter de spits.' Wát, was Edström niet altijd midvoor? Nee: 'Bij Degerfors was ik de man achter de spits, de spelmaker. Ik speelde als aanspeelpunt en moest in de zestienmeter komen. Nee, ik was niet altijd spits. Dat ben ik pas bij Atvidabergs geworden.'

En hij bracht persoonlijkheid mee, het type speler dat je graag in je team hebt en waardoor menige ploeggenoot zich sterker gaat voelen. Na zijn komst leefde Willy van der Kuijlen helemaal op, en bereikte in die jaren zijn hoogste niveau.

Totaliseerde Skiete Willy in de drie seizoenen ervoor 33 goals (11 per jaar), in de vier jaar mét Edström kwam hij tot een totaal van 106 doelpunten, bijna 27 per seizoen. Misschien was dat nog wel het belangrijkste, het indirecte rendement van Edström: hij liet de beste speler van PSV op zijn best spelen. Het recept was eenvoudig: elke bal kon naar Edström, door de lucht of over de grond. Willy, die daarvoor vaak in de frontlinie had gespeeld maar nu een vrije rol achter de spits kreeg, koos positie en schoot met chirurgische precisie gecombineerd met een komeetachtige snelheid de afvallende ballen op doel. Ralf was de speler die Willy lang gemist had, de spits die ook voor hém kon spelen zonder in te leveren op zijn eigen doelpunten. Ralf snapt niet dat Van der Kuijlen niet structureel in het Nederlands elftal speelde: 'Hij was zo'n geweldige speler, niet te geloven. Een traptechniek ... En met links en met rechts, hè? Je zag niet eens wat zijn beste been was.'

Ralf Edström was voor veel tegenstanders een hersenbreker. Trainers wisten soms niet wat ze tegen hem moesten bedenken. Dubbele dekking van de voorstopper en een middenvelder was eerder regel dan uitzondering. In een tijd waarin de meeste teams zich bedienden van grote, sterke spitsen – type bulldozer – werd niet zelden zo'n spits voor één keer in de achterhoede geposteed, uitsluitend om Edström het spelen te beletten. Joop van Maurik moest het doen namens FC Utrecht: 'Die schopte je waar hij je maar raken kon.' Eenmaal zelfs werd international en kopspecialist Dick Nanninga bij Roda JC door zijn trainer Bert Jacobs opgeofferd. Nanninga voorstopper, Edström spits. Dat moesten duels geweest zijn. En dat door Bert Jacobs, de trainer van wie steeds gezegd werd

Roda JC-trainer Bert Jacobs zette spits en international Dick Nanninga in de verdediging in een poging om Edström uit te schakelen

En daar is de 5-0! Edström heeft vier Ajacieden in de luren gelegd en passeert Piet Schrijvers met een bekeken schuiver.

dat hij altijd van eigen kracht uitging en spelers precies op de plaatsen zette waar ze het best tot hun recht kwamen. Maar er waren dus uitzonderingen. Zo'n geval was Edström, nood brak wet: 'Ze hebben alles geprobeerd om me af te stoppen. Er werd geduwd, geschopt en aan je shirt gehangen. Ik ben aan mijn haar getrokken, echt waar! Het waren enorme gevechten. Gelukkig was ik zeker niet alleen afhankelijk van hoge ballen, ik kon ook over de grond behoorlijk voetballen. Daarmee had ik dan toch weer wapens in handen waarmee ik hen kon bestrijden.'

Maar die blessures, ze bleven maar komen: de rug, de knie. Én die ene, de meest merkwaaardige blessure waarschijnlijk uit de hele Nederlandse voetbalgeschiedenis. We schrijven 19 maart 1975, aan de orde de kwartfinale Europa Cup II, de return tegen Benfica. Thuis 0-0 gelijkgespeeld, kortom: werk aan de winkel. Met een belangrijke rol uiteraard voor Edström. Maar die gooide voorafgaand aan het duel een bos bloemen naar de meegereisde PSV-aanhangers, maakte een verkeerde beweging en liep een spierscheuring op: 'Het was een heel vreemde voorbereiding op de wedstrijd. Omdat we langdurig in een file stonden, moesten we ons in de bus omkleden. Ik zat achterin en moest me daar met mijn lange lichaam in mijn sportkleding hijsen. Een kwartiertje voor het begin-signaal kwamen we in het stadion aan. Voor een warming-up was eigenlijk helemaal geen tijd. Dat had ik eigenlijk wel nodig, met mijn gestel. En opeens schoot het erin, toen ik die bloemen weggooide. Ik kon vrijwel niet meer lopen, het was verschrikkelijk. Ik zei tegen Björn Nordqvist: 'Ik kan niet spelen. Het is in mijn hamstring geschoten.' Maar ze geloofden me niet, omdat ik vaak grappen maakte. Nordqvist zei: 'Kom op, Ralf, nu even serieus. Geen stomme dingen doen!' Ik ben tegen beter weten in toch aan de wedstrijd begonnen. Het ging niet en na een kwartier moest ik er al uit. Journalisten dachten nog dat het een tactische zet van Rijvers was, maar zo was het niet. Ik voelde me afschuwelijk, had het gevoel dat ik mijn medespelers in de steek liet. In de rust lag ik op de massagetafel het clublied te schreeuwen, om toch nog maar iets bij te dragen.'

Hoort hij eigenlijk in het beste PSV-elftal aller tijden? Het is moeilijk vergelijken, maar voor mij wel. Natuurlijk, de club had meer goede aanvalsleiders: Romario, Ronaldo, Van Nistelrooij ook. Niemand zal hun klasse betwisten, maar hoe belangrijk zijn ze nu daadwerkelijk voor PSV geweest? Toen Romario kwam, had PSV de Europa Cup al gewonnen. Hij deed soms de meest briljante dingen, maar verdeelde ook het elftal en de successen namen af. Ronaldo scoorde erop los, maar bleef uiteindelijk toch maar twee jaar en kon nooit bewerkstelligen dat PSV het Ajax van Louis van Gaal de baas bleef. Van Nistelrooij deed het fantastisch in Eindhoven, is een concurrent. Maar hij werd bediend door Luc Nilis en profiteerde van de briljante Belg.

Ralf trok de ploeg mee naar een nieuw niveau. Hij had geen hulp nodig, hij hielp zelf. Zonder hem was het prut, met hem kwamen de titels: twee kampioenschappen, twee nationale bekercups. En wie had ooit invloed op een speler van wereldklasse als Van der Kuijl, die seizoenenlang kwakkelde met zijn vorm, zoals hij dat had? Edström vindt

**Edström had geen hulp van
andere spelers nodig, hij was
zelf degene die hielp**

zijn plaats tussen de grote aanvallers in de PSV-geschiedenis. Hij zou hoe dan ook in elke wedstrijdselectie van All Time PSV moeten zitten. En desnoods, als Willy zich in het eerste uur in de rug van de egocentrische Romario een ongeluk heeft lopen

ergeren, ingebracht worden om het kanon in stelling te brengen en er zelf ook nog eentje in te prikken. Andersom kan ook: Ralf en Willy die starten, de schade aanbrengen (4-0, driemaal Willy en eenmaal Ralf), en er dan na zeventig minuten tevreden uit gaan. En vervolgens Romario en Ronaldo in hun plaats die nog wat trucjes laten zien.

Hij gaat eens wat verzitten, zoals hij al diverse keren heeft gedaan. Met die rug komt het nooit meer helemaal goed. En dat nu al ruim veertig jaar. In 1977 voelde hij al dat het minder werd, en hij was nog maar 25. Edström ging naar trainer Rijvers en zei dat het beter was als hij terug ging naar Zweden. Zo miste hij het grootste clubsucces tot dan toe, de UEFA Cup-winst in 1978: 'Het kon niet anders. Ik was niet meer de speler die ik was geweest en ben voor IFK Göteborg gaan spelen. Rijvers wilde nog wel een grote spits halen maar slaagde daarin niet. (Onder andere gesprekken met de Schot Joe Jordan ketsten af, red.) Toen is Gerrie Deijkers in de aanval gaan spelen. Die heeft het fantastisch gedaan. Geweldige speler, Deijkers.

Rijvers is in Zweden nog weleens komen kijken en probeerde me terug te halen, maar ik vond het geen goed idee. Ik viel van de ene blessure in de andere. Uiteindelijk werd ik geopereerd en kon ik een come-back in de nationale ploeg maken, tegen Noorwegen. Ik trok vervolgens naar Standard Luik. Ook toen kwam Rijvers weer polsen, hij zag me een goede wedstrijd spelen en twee keer scoren. "Kom terug", zei hij, "je speelt toch prima?" Ik beaamde het, maar het was slechts één wedstrijd en hij had de andere dertig niet gezien, haha. Ik was misschien tachtig procent van wie ik vroeger was. Ik kreeg nog aanbiedingen, onder meer van Anderlecht, maar ik heb het niet gedaan. Mentaal was ik ook

niet sterk op dat moment, na al die blessures.' Ralf verkaste later alsnog naar Monaco, waar hij een goede periode kende. Monaco haalde met Edström zelfs de titel, maar op een merkwaardige manier: 'Ik heb bij elke club waar ik speelde, iets gewonnen', zegt hij niet zonder trots. 'Wij stonden met Monaco één punt voor, nog één wedstrijd te gaan, een iets beter doelsaldo. Wij speelden thuis tegen Strassbourg, naaste belager Saint-Étienne (met Platini, Rep en Larios in de ploeg) thuis tegen Metz. Dat stond niet hoog, maar had een heel sterke verdediging. Strassbourg speelde tegen ons met het mes tussen de tanden, en we kwamen er niet doorheen. Al na twee minuten deden ze aan tijdrekken. Die jongens zeiden: als we een punt pakken, krijgen we een premie van Saint-Étienne.'

**Saint-Étienne won van Metz met 9-2.
Als we niet hadden gescoord, was de
titel ons ontglipt**

Ondertussen vielen op het andere veld de doelpunten als rijpe appels: 9-2 werd het. Als we niet hadden gescoord, was de titel ons ontglipt. Gelukkig scoorde Umberto Barberis een kwartier voor tijd toch 1-0. We waren kampioen.'

De titel was niet het enige wat hij overhield aan zijn tijd in het prinsendom. De spelers schonken hem bij zijn afscheid een metershoge giraffe, die in een aangrenzende kamer zijn plaats vindt. Hij heeft gezelschap van de tweede mevrouw Edström, die halverwege het gesprek dat ik met haar man heb, is binnengekomen, zich even heeft voorgesteld maar daarna bescheiden afstand heeft genomen van het voetbalgepraat. Ralf praat onverminderd door. Over een loopbaan die op zijn einde liep. Na Monaco wilde hij nog afbouwen bij Örgryte, maar het lichaam was op. Hij speelde er geen wedstrijd meer.

Beenlengteverschil, rugklachten, pijntjes overal, een dreun voor je kanis van Curkovic, het was allemaal nog niets vergeleken met wat Edström in 2004 overkwam. Weinig had het gescheeld of hij was niet ouder geworden dan 52 jaar. In de herfst van dat jaar voelde hij zich almaar slechter. Hij had pijn in zijn hele lichaam en de koorts die hij had, wilde ook maar niet zakken. Artsen stonden voor een raadsel, tot men besloot zijn hele geschiedenis van dat jaar te lichten. Waar was hij allemaal geweest, met wie had hij contact gehad, had hij ergens verwondingen opgelopen? En toen moest Ralf ineens denken aan de kwartfinale van EK in Portugal, in Faro: Zweden tegen Nederland, gewonnen door

Oranje na strafschoppen. Edwin van der Sar die eindelijk een strafschoop (van Olof Mellberg) stopte, de jonge Arjen Robben die de beslissende binnenschoot.

Na die wedstrijd had hij zijn elleboog gestoten aan een hek, een wat roestig hek. Het leverde geen grote wond op, het bloedde een beetje, niets om je druk om te maken. Maar de artsen waren gealarmeerd. En toen kwam de aap uit de mouw: bij dat botsinkje had zich een bacterie in zijn lichaam genesteld, die uiteindelijk zorgde voor een ontsteking in zijn borst. Een spoedoperatie voorkwam verder onheil, maar zorgde er wel voor dat Edström sindsdien met een lang litteken over de totale lengte van zijn bovenlijf rondloopt. Wie goed kijkt, kan het zien in zijn hals: 'Ik mis ook een long. Die hebben ze toen ook moeten weghalen. Net zoals ze mijn ribben moesten breken om erbij te kunnen. Een

Ralf is altijd erg gevoelig voor infecties geweest, de laatste tijd gaat het goed: 'Maar ik moet wat meer bewegen'

operatie van acht uur. Echt kantje boord. Het was een heel moeilijke tijd. Ik ben altijd enorm vatbaar voor infecties. Na die knieoperatie vorig jaar ook weer, ik weet niet hoe dat komt.' Om opgelucht vast te stellen: 'Nu gaat alles goed.'

In de kast in de woonkamer staan enkele herinneringen aan zijn loopbaan, waarvan de eerste helft grandioos genoemd mag worden. De relikwieën verwijzen ook vooral naar die tijd. Twee Gouden Ballen die hij overhield aan zijn beide benoemingen tot Zweeds speler van het jaar, in 1971 en 1972. En een in brons gegoten schoen: 'Daarmee maakte ik de winnende treffer in de bekerfinale van 1975 tegen Roda JC.' Het is een schoen die je meteen terugbrengt in die tijd: merk Quick. Topscorers speelden erop. Zoals Ruud Geels, die er zelfs reclame voor maakte, met als begeleidende tekst: 'Een streepje meer of minder maakt nog geen goede topscorer'. Daar kon Adidas het mee doen.

Quick, dat is Ralf niet meer. Hij mijmert wat over zijn fysieke toestand: 'Ik ben nu tevreden. Maar ik moet wat meer bewegen.' Mijn suggestie om daar dan maar diezelfde dag, het is immers prachtig weer in Västra Frölunda, nog mee te beginnen, ontmoet een wat twijfelachtige reactie. Ik weet niet of Edström vandaag nog een fikse wandeling gaat maken of op de racefiets springt. Dat moet hij uiteindelijk ook maar zelf weten. Wat blijft is de herinnering aan een geweldige speler, 'Het Gouden Hoofd' die veel meer kon én deed

dan alleen maar goed koppen. Hij was de man die van PSV een andere club maakte. Edström was ongekend veelzijdig. Hij kon doorkoppen en steekpassjes geven op vriend Roland Sandberg, hij legde de ballen klaar voor Willy het kanon. En hij scoorde met het hoofd, met links, met rechts. Piet Schrijvers heeft er sinds die ene zaterdagavond in september 1975 in het Philips Sportpark, waarop hij er zes om zijn oren kreeg, nog nachtmerries van.